

**Відгук
офіційного опонента**

доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри методики
музичного виховання, співу та хорового диригування
Овчаренко Наталії Анатоліївни про дисертаційну роботу **У Сюань**
«Підготовка майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування
вокальної культури школярів засобами технології партисипації»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 014 – Середня освіта. Музичне мистецтво

1. **Актуальність теми дисертаційної роботи** полягає в тому, що сьогодні в різних країнах світу зростає потреба в формуванні духовної культури підрастаючого покоління, здатного цінити освітні, мистецькі, людські цінності. Тому, особливого значення набуває підготовка магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, яка забезпечує активну позицію всіх учасників вокально-творчої взаємодії, удосконалює вокальну підготовку дітей шляхом упровадження інноваційних форм і методів роботи. Означена підготовка базується в Україні на положеннях Закону «Про освіту» (2017); Закону «Про вищу освіту» (2014); Концепції «Нова українська школа» (2016), а в Китайській народній республіці – «Довгостроковій програмі КНР з реформ і розвитку освіти».

Разом з тим, як слушно наголошує автор роботи, у сучасній мистецькій освіті навчання магістрів, які обирають основним видом виконавської діяльності вокал та методику його викладання, забезпечується дисциплінами вокально-виконавської майстерності, історико-методичної спрямованості та в процесі здійснення асистентської практики у ЗВО, і недостатньо враховується важливість методичного забезпечення процесу опанування знаннями і вміннями вокально-педагогічної діяльності в ЗЗСО.

Окреслені У Сюань суперечності, як зокрема: між нагальною потребою у формуванні вокальної культури школярів та недостатнім методичним забезпеченням підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до цього процесу; між ефективністю застосування партисипативної технології в різних формах музичного навчання й мистецько-освітній дійсності та невизначеністю методології й методики її застосування в процесі підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів, – переконують в актуальності й нагальності цілісного дослідження підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації.

2. **Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.** Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії в контексті художньо-

естетичних інновацій мистецької освіти» (реєстраційний номер 0114U007160). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 14 від 29.06.2017 р.).

3. Наукова новизна одержаних результатів. Найвагомішим здобутком дисертаційної роботи У Сюань є те, що *вперше* вокальну культуру школярів розглянуто в ході послідовної конкретизації загального поняття «вокальна культура» в культурологічній, полікультурній, вокально-педагогічній та музично-педагогічній проєкціях, що уможливило вирішення актуальної проблеми підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, яка дозволяла в методичному ракурсі охопити різноманітні аспекти вокальної культури; визначено сутність підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, що є вокально-педагогічною здатністю реалізувати багатофункціональний ресурс вокальної культури в освітньому процесі зі школярами, в якому вони визначаються співорганізаторами формування власної вокальної культури; побудовано компонентно-функціональну структуру підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, що об'єктивується через сукупність складно-структурованих компонентів та їх елементів: вокально-змістового; вокально-виконавського; методико-продуктивного; обґрунтовано генералізовану роль партисипативного підходу, розроблено принципи, педагогічні умови, техніки й методи, що формують підготовленість майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації: наскрізна умова – цілеспрямоване створення індивідуально-групових організаційних форм; умови, що запроваджувалися за етапами: розширення художньої інформації щодо вокальної підготовки на основі авторських тематичних проєктів, стимулювання критично оцінного ставлення до вокального мистецтва і виконавства, актуалізація духовно-ціннісних констант вокального мистецтва; розроблено критерії та їх показники, які оцінюють підготовленість майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації: художньо-світоглядний, творчо-виконавський, інноваційно-організаційний критерії.

4. Наукове та практичне значення. Результати дисертаційного дослідження, на наш погляд, мають наукове та практичне значення, оскільки:

- визначено концептуальні положення дослідження, які розвивають теорію і практику підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації;

- теоретично розроблено методологічний і методичний інструментарій, що забезпечує застосування партисипативної технології в

музично-освітньому процесі, який в дослідженні запроваджено у практику викладання фахових дисциплін: «Курс виконавської майстерності», «Ансамблеве музикування», «Історія вокального виконавства», «Методика постановки голосу у початківців з використанням інноваційних музично-педагогічних технологій», «Практикум виконавсько-педагогічної інтерпретації вокально-хорових творів», «Виробнича асистентська практика») і який доцільно вводити в інші види виконавсько-методичної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва (хорове диригування, курс виконавської інструментальної майстерності, педагогічно-виконавська майстерність тощо);

- запропоновано методи діагностики рівня підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації за визначеними критеріями та показниками;

- здійснено експериментальну апробацію методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка 656/24 від 26.05.2020); Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1415 від 29.05.2020); Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (довідка № 325 від 12.06.2020).

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні результати дисертаційного дослідження У Сюань висвітлено в 10 одноосібних публікаціях автора, 3 з яких надруковано у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному журналі, 6 статей апробаційного характеру. Публікації повно та ґрунтовно висвітлюють матеріали дисертації.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень. У дисертації висвітлено хід та результати дослідження, що послідовно й логічно розгортається від системного аналізу теоретичних матеріалів. На основі наукового пошуку обґрунтовано й виважено концептуальні положення дисертаційного дослідження, до висвітлення підсумків впровадження методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації. Детальне вивчення наукових результатів, розкритих у дисертації У Сюань, дало нам можливість позитивно відмітити ґрунтовний цілісний аналіз означеної проблеми, який сприяв достовірності наукових положень і висновків дослідження.

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертаційна

робота добре структурована і складається з анотації, вступу, 3 розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (285 найменувань, з них 50 іноземними мовами) та додатків. Повний обсяг дисертації – 296 сторінок, основний зміст викладено на 195 сторінках.

В *анотації* до дисертації автором наукової праці висвітлено основні результати теоретичного аналізу проблеми підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації; теоретичного обґрунтування та експериментального дослідження ефективності методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації; ключові слова.

У *вступі* відображено науковий апарат дослідження, який є обґрунтованим та коректним. Відповідно до поставленої мети – теоретично розробити й експериментально перевірити методичне забезпечення підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, – визначено 5 завдань. Для їх реалізації дисертант використав доцільно визначений комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Окреслені завдання реалізуються послідовно упродовж всього дослідження.

Результати вирішення *першого і другого завдань* розкрито в *Розділі 1. Теоретичні основи дослідження підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів*. Наразі, обґрунтовано феномен вокальної культури в науковому дискурсі, який розкрито в культурологічній, полікультурній, педагогічній та музично-педагогічній проєкціях та на основі теоретичного дослідження категорії «культура», понять «художня культура», «музична культура». У вокально-педагогічній проєкції дисертантом уточнено поняття «вокальна культура особистості», що інтерпретовано у дослідженні як міра освоєння особистістю цінностей та художньо-сміслової сутності різних жанрів та стилів вокального мистецтва, що надає можливість адекватно сприймати вокальні твори, оцінювати їх, відтворювати в межах відповідної компетентності (аматорської та фахової) та екстраполювати у широкий соціокультурний простір (п.1.1).

До важливих здобутків дисертації відносимо виявлення *сутності* підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, що є «вокально-педагогічною здатністю реалізувати багатофункціональний (художньо-світоглядний, виконавський, методичний) ресурс вокальної культури в освітньому процесі зі школярами, в якому вони визначаються співорганізаторами формування власної вокальної культури» (п.1.2, стор. 81 дис.), на основі чого визначено *структуру* досліджуваного феномену крізь призму складних функціональних систем, а саме: вокально-змістовий компонент складався з художньо-сміслового елементу з інтерпретаційною функцією; ціннісно-вибіркового елементу з аксіологічною функцією; діалогово-полікультурного елементу з культурологічною функцією;

вокально-виконавський компонент складався з вокально-ілюстративного елементу з розвивальною функцією; виконавсько-мотиваційного елементу з акмеологічною функцією; творчо-діалогічного елементу з комунікативною функцією; методико-продуктивний компонент складався з методико-орієнтаційного елементу з функцію методичної самореалізації; організаційно-діяльнісного елементу з організаційною функцією; інноваційно-особистісного елементу з управлінсько-фасилітативною функцією.

У вирішенні *третього завдання*, яке ґрунтовно розкрито в *Розділі 2. Методологія та методичне забезпечення підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації*, відзначимо доречність застосування автором роботи наукового методу дослідження – каузально-функціонального аналізу, який дозволив обґрунтувати феномен партисипації; визначити, що партисипативні технології як актуальний інноваційний методичний ресурс мистецької освіти, здатний підвищити якість результатів освітнього процесу на основі залучення його учасників до творчо-умотивованої, результативної роботи над художніми творами в умовах нестандартних організаційних форм; виявити спільні функції вокальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва та технології партисипації, як: організаційна, творчостимулююча, художньо-комунікативна, полікультурна функції; обґрунтувати доцільність застосування художньо-комунікативного, культурологічного (сумісно з полікультурним), організаційно-інноваційного та акмеологічного наукових підходів (п.2.1). Відповідно до таких підходів визначено методичні принципи, які є методологічною основою авторської методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації (п. 2.2).

Особливого схвалення заслуговує розроблене й обґрунтоване методичне забезпечення підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації: визначення педагогічних умов (цілеспрямоване створення індивідуально-групових організаційних форм, розширення художньої інформації щодо вокальної підготовки на основі авторських тематичних проєктів, стимулювання критично оцінного ставлення до вокального мистецтва й виконавства, актуалізація духовно-ціннісних констант вокального мистецтва), технік й методів їх реалізації (п.2.2).

Для вирішення *четвертого завдання* дослідження, вирішення якого відображено у *Розділі 3. Експериментальна перевірка методичного забезпечення підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації*, дисертантом розроблено критерії та показники оцінювання компонентів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації, як: художньо-світоглядний критерій із показниками: відкритість процесу

емоційного переживання й художньо-виправданого педагогічного трактування образу як світогляду героя твору; гармонізація вокальних цінностей у взаємодії колективу й особистості; оволодіння варіабельністю вокальних мистецько-педагогічних завдань на основі усвідомлення власної багатокультурної ідентичності; творчо-виконавський критерій із показниками: якість застосування вокально-виконавського показу в освітньо-творчому процесі; оволодіння вокально-методичним ресурсом (техніками, методами, прийомами), спрямованим на творче засвоєння вокальної культури; добровільність й зацікавленість спільним вокальним процесом, полісуб'єктною творчо-педагогічною взаємодією; інноваційно-організаційний критерій з показниками: навички організації та проведення інтерактивного уроку як вокальної партисипативної арт-практики; знання етапів і досвід організації процесу прийняття кооперативного вокально-творчого рішення; оволодіння засобами активації енергії колективу всіх учасників вокального процесу.

З метою вирішення *п'ятого завдання* дослідження, було проведено педагогічний експеримент. На його констатувальному етапі дисертантом визначено дійсний рівень сформованості підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів. Імпонує вдало застосовані методи діагностики рівнів підготовленості, які дали можливість У Сюань визначити три рівні сформованості підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації: початковий (індиферентний); середній (наслідувальний); високий (продуктивний).

Відмітимо детальність висвітлення у дисертації результатів формувального етапу, у процесі якого здійснювалася експериментальна перевірка ефективності методичного забезпечення підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації та її результатів, які свідчать про добре сплановану організацію і послідовність проведеної практичної роботи, усі етапи якої детально описано у тексті третього розділу дисертації. Експеримент засвідчив позитивну динаміку у формуванні рівнів сформованості підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації і, відповідно, довів ефективність застосування авторської методики. Достовірність отриманих позитивних результатів дослідження здобувачем перевірено за двофакторним дисперсійним аналізом (ДДА), який дав можливість визначити вплив факторів (засобів технології партисипації) на результат експерименту. Відмітимо, що дисертаційна робота повністю відповідає встановленим вимогам щодо оформлення.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Позитивно оцінюючи дослідження У Сюань у цілому, зазначимо, що дисертація не позбавлена окремих недоліків і дискусійних положень, а саме

1. На стор. 99 дисертації дослідник вказує на цікавий факт: партисипативна технологія увійшла до мистецької освіти шляхом довгоготривалого латентного періоду розвитку. На жаль ця теза автора не була розкрита. Отже, бажано пояснити, що саме дослідник мав на увазі.

2. У дисертації зазначено, що впровадження педагогічних умов підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації визначало зміст першого інформаційно-ціннісного, другого мотиваційно-праксеологічного і третього фасилітативно-культуротворчого етапів формувального експерименту (п.2.2). На наш погляд, на даному етапі висвітлення результатів дослідження достатньо теоретичного обґрунтування педагогічних умов і етапів їх реалізації без зв'язку з формувальним експериментом.

3. На нашу думку, є дещо наближеним зміст третьої (стимулювання критично оцінного ставлення до вокального мистецтва й виконавства) і четвертої педагогічної умови (актуалізація духовно-ціннісних констант вокального мистецтва).

4. У роботі, на стор. 132, на рис. 2.1. відображена цілісна методика підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації. Вважаємо, що її логічно було б розмістити в кінці п.п. 2.2.

5. Оскільки до груп студентів входили українські та китайські магістранти, до цього ж дослідження ґрунтується на полікультурному підході, доцільно було б здійснити певні порівняння щодо практики формування вокальної культури школярів на Україні та в Китаї.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота У Сюань «Підготовка майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 – Середня освіта. Музичне мистецтво за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язанням проблем, практичним значенням відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019, № 607 від 15.07.2020) та на підставі Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри методики музичного
виховання, співу та хорового диригування
Криворізького державного педагогічного
університету

